

Szakképzés és lemorzsolódás

EKA, 2007. 06. 13.

Dr Liskó Ilona

OFI

lisko@ella.hu

Vázlat

1. A szakképzés fő determinánsai
2. A szakképzés fő problémái
3. Kormányzati reformok
4. Javaslatok

A szakképzés fő determinánsai (1)

Tradíciók

- Mobilitási lehetőség az alsó társadalmi csoportoknak
- Ipari szakmákra koncentrált képzési szerkezet
- Szakképzési dominancia, igénytelen általános képzés
- Alacsony színvonalú szakmai képzés
- Szocializációs funkció: tekintélyelv, rend, fegyelem

A szakképzés fő determinánsai (2)

Gazdasági átalakulás

- A nagyipari háttér összeomlása (gyakorlóléhelyek, munkahelyek)
- A szakmasztruktúra átalakulása (tercier ágazat, szolgáltatás)
- Magasabb képzési igények (általános és szakmai)

A szakképzés fő determinánsai (3)

Oktatási expanzió

- Az általános képzés meghosszabbítása.
- A felzárkóztatás a szakiskolák feladata.
- Megnövekszik a szociálisan hátrányos helyzetűek és a nehezen kezelhető gyerekek aránya.

A szakképzés problémái

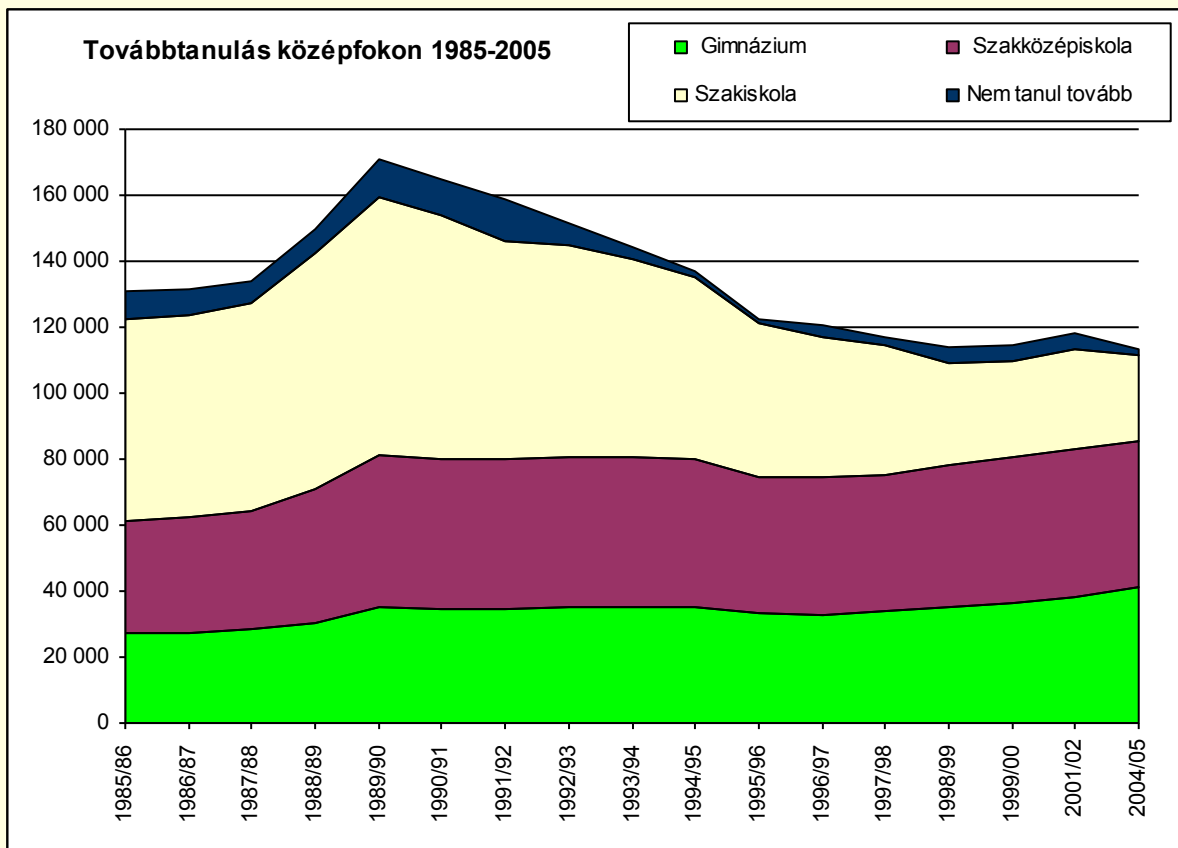
1. Bemeneti problémák
2. A folyamat problémái
3. Kimeneti problémák

1. Bemeneti problémák

- A szakiskolák népszerűtlensége
- Növekszik a szociálisan hátrányos helyzetűek aránya
- Növekszik a tanulási és beilleszkedési problémákkal küszködők aránya
- A pedagógusok felkészületlenek az új oktatási és nevelési problémákra

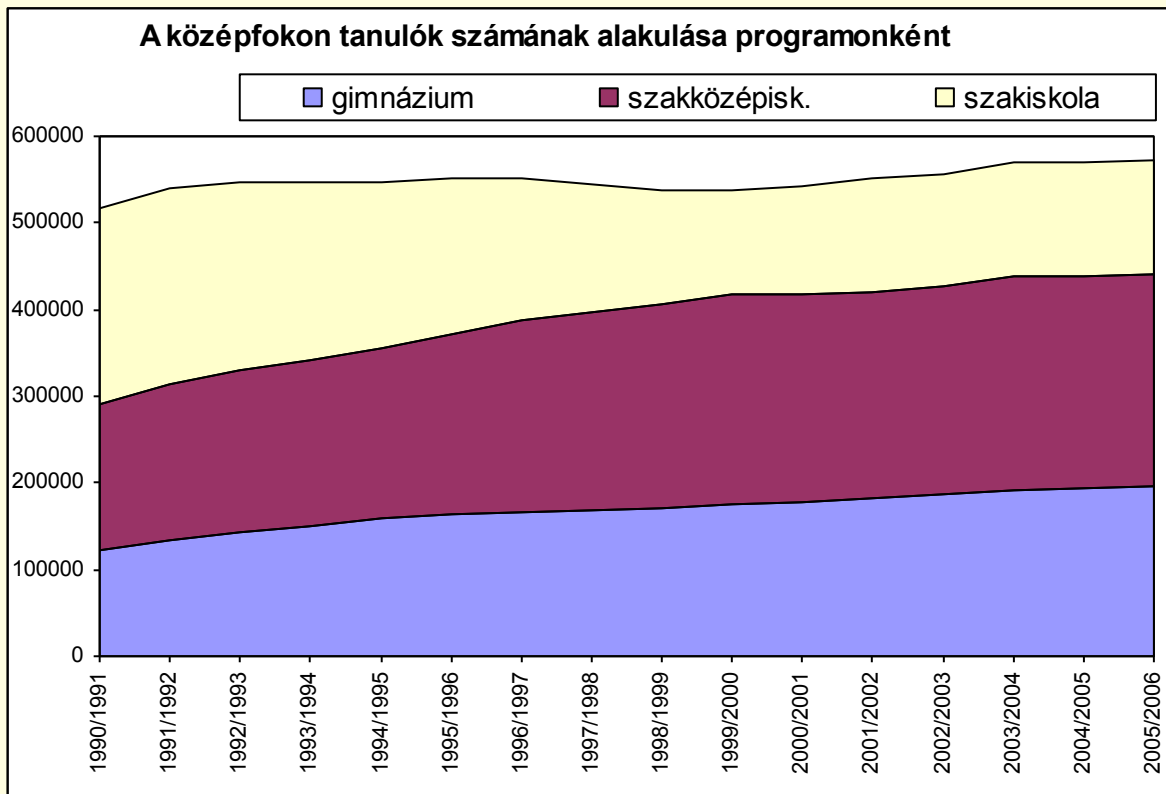
Továbbtanulási arányok

Forrás: OM Statisztikai tájékoztatók

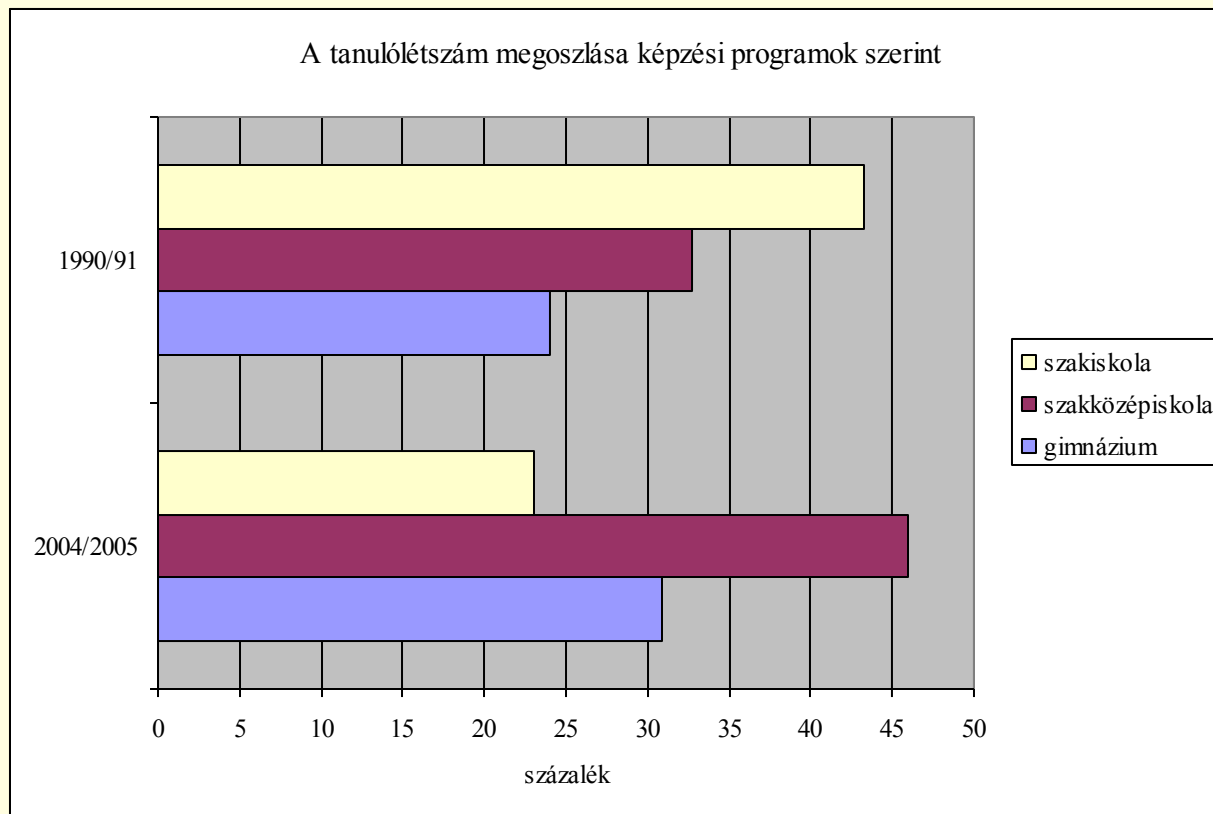
A továbbtanulók számának változása

Forrás: OM Statisztikai tájékoztatók

A tanulólétszám megoszlása

Forrás: Jelentés a magyar közoktatásról 2006. OKI, Bp. 2006.

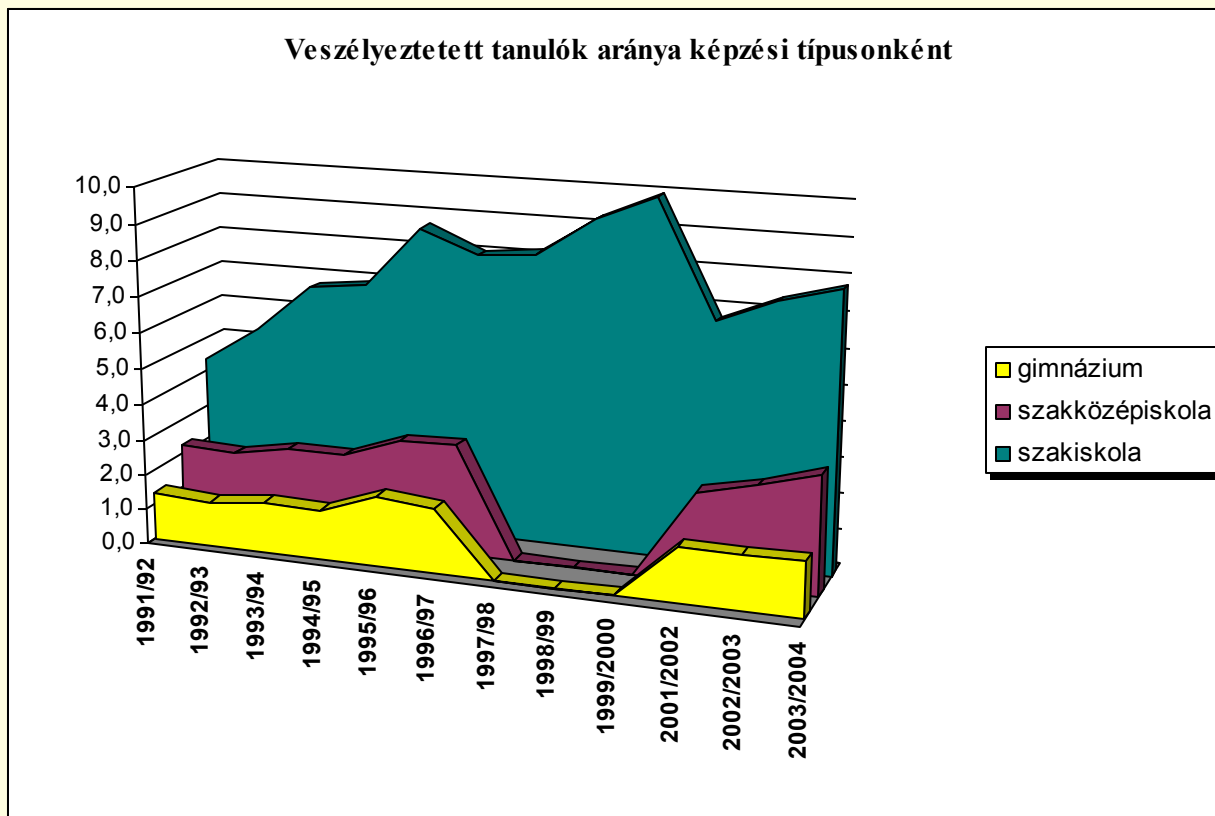
A tanulói összetétel a szülők iskolázottsága szerint

Forrás: végzős középiskolások, Liskó, OI, 2003

szülők iskolázottsága	képzési forma				összesen
	szervezetváltó gimn	hagyományos gimn	szakközép	szakmunkás	
csak 8 ált		1,7%	2,8%	8,5%	3,3%
legalább szakmunkás	6,8%	10,5%	28,7%	47,1%	25,5%
legalább érettségi	30,4%	37,2%	48,9%	35,7%	42,0%
legalább felsőfok	24,6%	21,2%	13,1%	7,0%	15,0%
mindkettő felsőfok	38,2%	29,4%	6,5%	1,7%	14,1%
összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
N	196	553	1040	415	2204

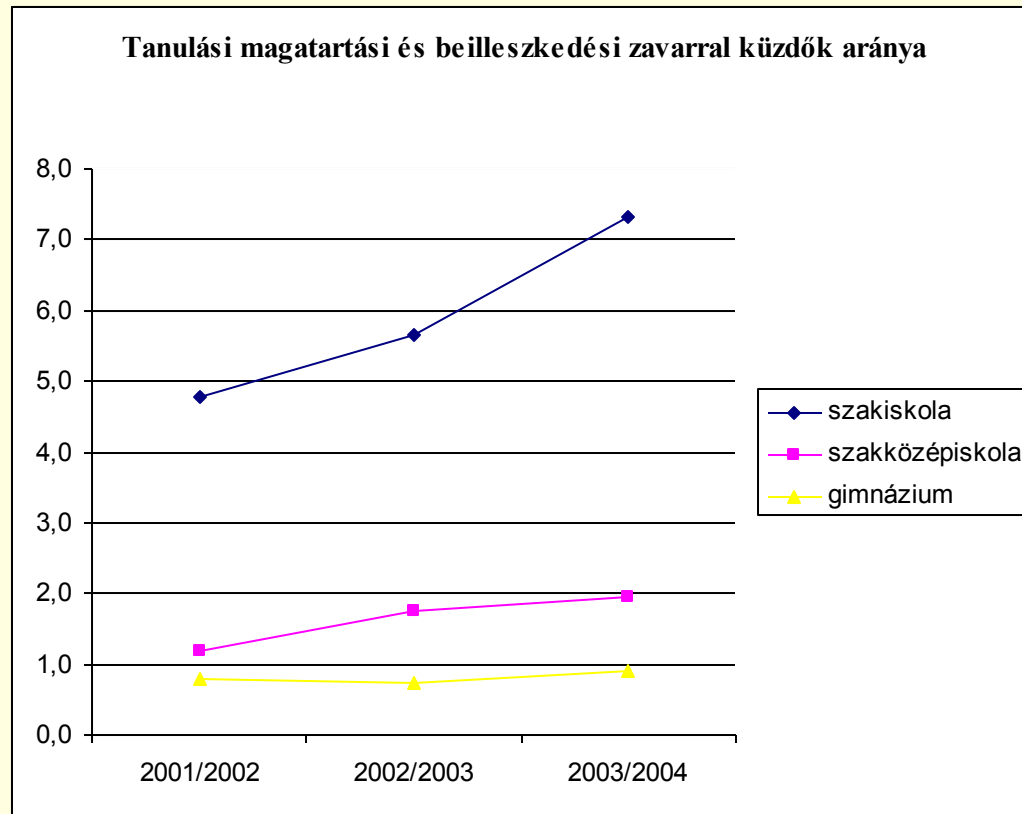
A tanulói összetétel változása

Forrás: OM statisztikai tájékoztatók 1990/91-1999/2000,
OM Oktatás-Statistikai Évkönyv 2001/2002-2003/2004.

A tanulói összetétel változása

Forrás: OM Oktatás-Statistikai Évkönyv 2001/2002-2003/2004.

2. A folyamat problémái

1. Általános képzés
2. Szakelmélet
3. Szakmai gyakorlat

A folyamat problémái (1)

Általános képzés

- Gyenge teljesítmény eredmények
- Magas lemorzsolódási arányok
- Kölcsönös elégedetlenség (tanulók-pedagógusok)

A kompetencia mérés eredményei 2006

Forrás: Kompetencia mérés, Kertesi, SULINOVA, 2006

tesztek	Képzési forma	átlag	szórás	N
O l v a s á s - szövegértés				
	gimnázium	565,3	81,2	13987
	szakközépiskola	496,4	76,7	16347
	szakiskola	398,9	73,0	9661
Matematika-logika				
	gimnázium	556,8	97,4	13987
	szakközépiskola	493,3	80,2	16347
	szakiskola	408,1	68,6	9661

A középfokú iskolákból lemorzsolódók száma és aránya képzési típusonként

Forrás: OM Oktatásstatisztikai tájékoztatók 1990/91-1999/2000.

Tanév	Gimnázium		Szakközépiskola		Szakiskola	
	A 4 év alatt lemorzsolódott tanulók száma	%	A 4 év alatt lemorzsolódott tanulók száma	%	A 3 év alatt lemorzsolódott tanulók száma	%
1990/91	3368	11,9	5983	16,1	16803	23,0
1991/92	3409	11,2	7253	17,2	18283	22,8
1992/93	4108	11,5	7222	15,1	17672	22,9
1993/94	3667	10,4	8183	17,3	14690	21,1
1994/95	3249	9,3	7425	15,3	12971	20,9
1995/96	3656	10,0	5385	11,1	11824	20,4
1996/97	3378	9,3	4297	8,7		23,0
1997/98	3387	9,1	1904	4,0		24,7
1998/99	3004	8,5	1394	3,1		31,6

A szülők iskolázottsága (%)

Forrás: Kimaradó tanulók, Liskó, OI, 2002

iskolai végzettség	10. osztályosok		kimaradók	
	apa	anya	apa	anya
8 oszt alatt	,8	2,2	6,9	10,1
8 osztály	15,2	26,1	30,7	41,6
szakmunkás	54,9	32,9	46,1	27,1
középiskola	22,8	30,9	13,6	16,8
felsőfok	6,3	7,9	2,7	4,3
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0
N	1760	1821	655	690

A kimaradás legfőbb oka

(a válaszadók %-ában)

Forrás: Kimaradó tanulók, Liskó, OI, 2002

A kimaradás oka	%
rossz közérzet	33,1
tanulmányi ok	23,7
szakmaválasztás	21,8
anyagi ok	20,9
Fegyelmi ok	17,8
az iskola színvonala	8,7
betegség	6,7
beilleszkedés	4,3
családi probléma	4,1
családalapítás	3,4
N	729

A tanulók kimaradás után helyzete

Forrás: Kimaradó tanulók, Liskó, OI, 2002

helyzet	%
tanul	25,2
dolgozik	32,5
munkanélküli	36,1
egyéb	6,2
összesen	100,0
N	739

A folyamat problémái (2)

Szakelméleti képzés

- A tanulók hiányos készségei a tananyag elsajátításához
- Korszerűtlen tananyag és elavult tankönyvek.
- A jól felkészült szaktanárok hiánya
- Az elmélet és a gyakorlat összehangolásának hiánya

A folyamat problémái (3)

Szakmai gyakorlati képzés

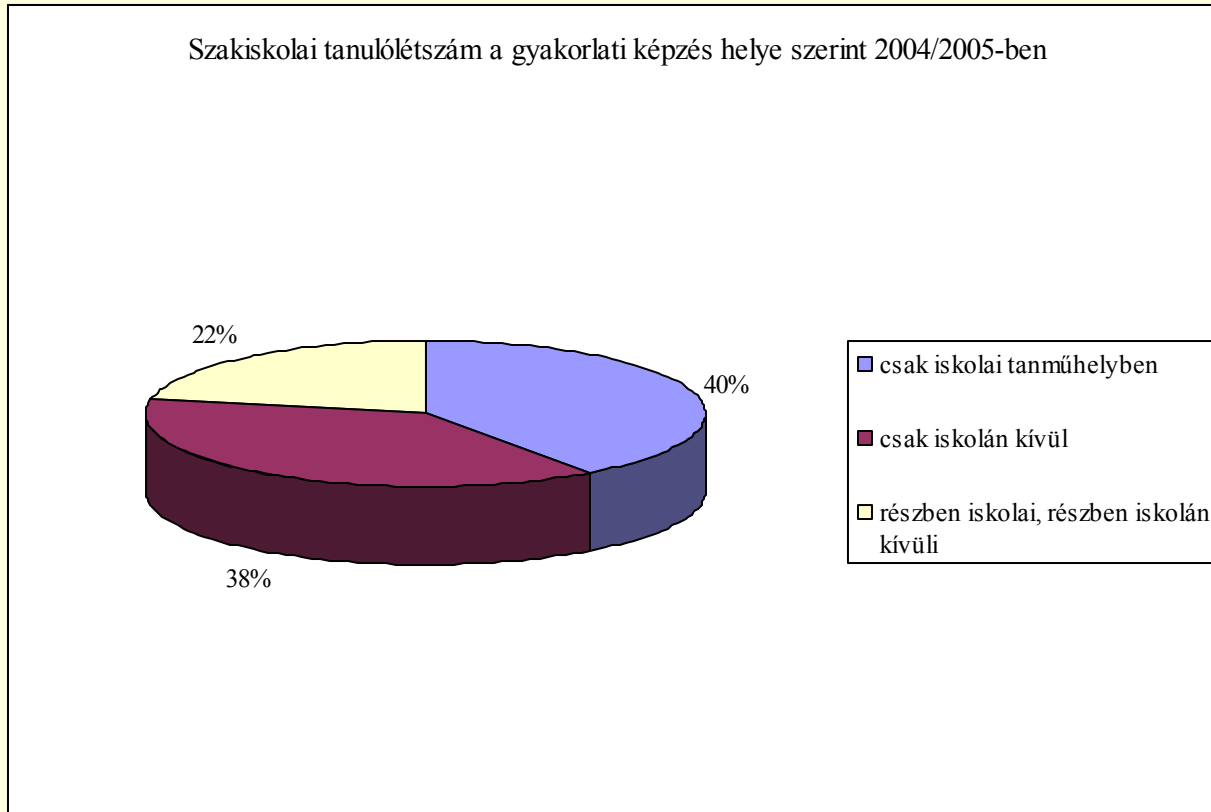
- A gyakorlóléhelyek szerkezetének átalakulása
- A tanműhelyi képzés túlsúlya

A külső gyakorlóléhelyek minősége

- Közepes és nagyvállalkozások
- Kisvállalkozók
- Oktatási vállalkozók

A gyakorlóhelyek típusai

Forrás: Jelentés a magyar közoktatásról 2006. OKI, Bp. 2006.

3. A kimenet problémái

- A végzősök közül kevesen találnak munkahelyet
- A foglalkoztatásuk bizonytalan és perspektívátlan
- Magas a pályakezdő munkanélküliek aránya
- Magas a kényszerűségből továbbtanulók aránya
- A szakiskolai képzettség nem tekinthető befejezettnek

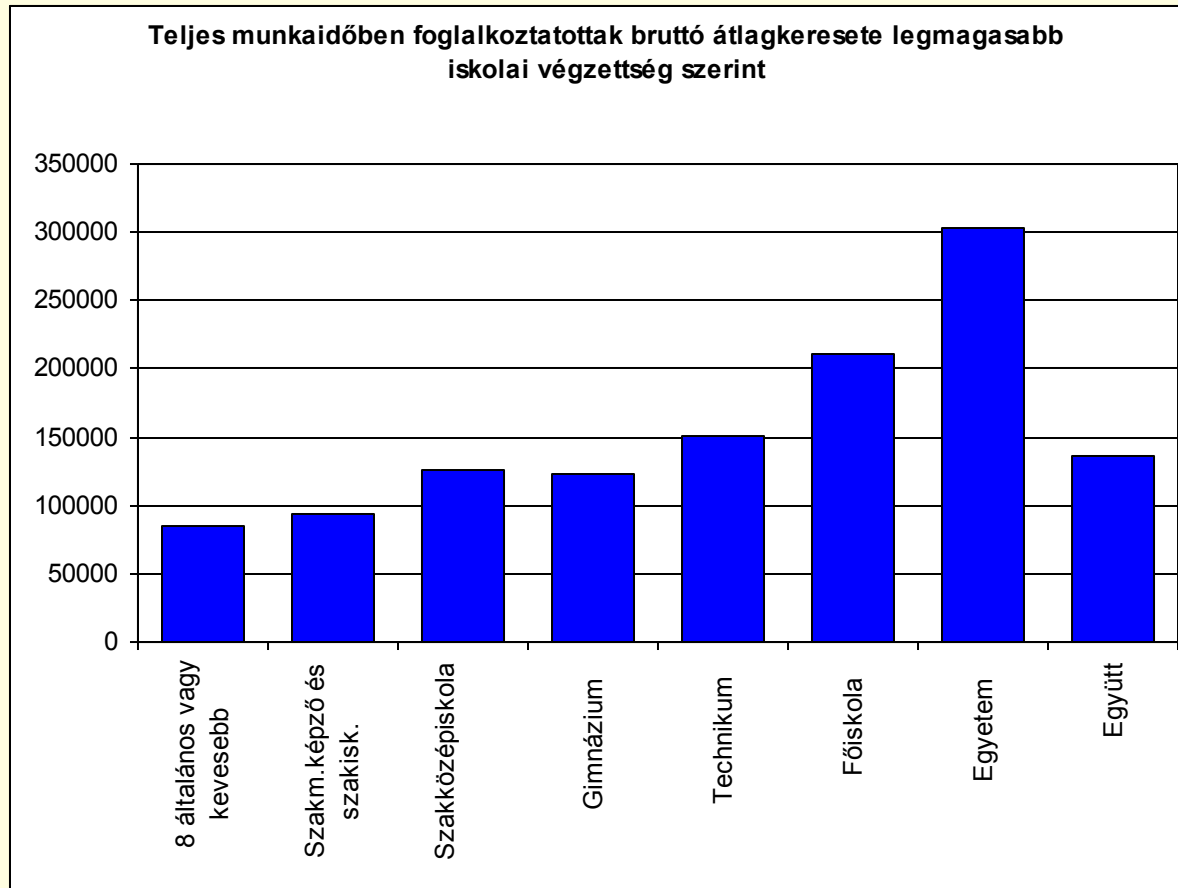
Foglalkozás egy évvel a középiskola elvégzése után

Forrás: végzős tanulók, Liskó, OI, 2003

k é p z é s i forma	tanul	dolgozik	munkanélküli	egyéb	N
szerkezetváltó gimn	97,1%			2,9%	35
hagyományos gimn	88,9%	4,9%	1,2%	4,9%	81
szakközép	66,4%	14,6%	10,9%	8,0%	137
szakmunkás	35,4%	35,4%	19,5%	9,8%	82
összesen	67,5%	15,8%	9,6%	7,2	335

Kereseti arányok

Forrás: A MAGYARORSZÁGI MUNKAERŐPIAC 2004, Foglalkozási Hivatal

Mi készítette a továbbtanulásra

(a válaszadók %-ában)

Forrás: végzős szakiskolai tanulók, Liskó, OI,2003

motívum	%
több ismeret	46,8
jobb munkahely	54,3
több fizetés	27,7
m u n k a v á l l a l á s elhalasztása	19,1
egyéb	2,2
N	273

Kormányzati reform-tervek

- A szakmastruktúra regionális szintű fejlesztése
- A szakképzés infrastruktúrájára vonatkozó fejlesztések intézményi koncentrációja (TISZK)
- Az oktatás minőségének intézményi szintű és országos mérése (rendszeres teljesítménymérés bevezetése)
- Az oktatás hatékonyságának intézményi szintű és országos mérése (a végzetek pályakövetésének bevezetése)

Kiegészítő javaslatok

1. Az általános és a szakmai képzés intézményi szintű szétválasztása
2. Az alapképzés vizsga bevezetése
3. Hatékony hátránykompenzálás a szakmatanulásra felkészítő középiskolákban
4. A lemorzsolódás csökkentése
5. A lemorzsolódók reintegrációja